

4.23 Felles (VO nr. 90)

4.23.1 Innledning

Kapitlet omhandler sentrale utgifts- og inntektsposter. Aktuelle inntektsposter er skatt på inntekt og formue, eiendomsskatt, statlig rammetilskudd, integreringstilskudd, vertskommunetilskudd og øvrige generelle statstilskudd. I tillegg føres renteinntekter/-utgifter, avdrag, utbytte, låneopptak og all annen finansiering av investeringer, samt interne finansieringstransaksjoner under kapitlet.

4.23.2 Oversiktstabeller

Tabell 4.23.2.1 Drifts- og investeringsbudsjett (kr 1.000)

	Regnskap 2018	Budsjett 2019	Forslag 2020	Forslag 2021	Forslag 2022	Forslag 2023
Driftsutgifter	295 642	217 628	168 840	201 915	205 656	209 248
Driftsinntekter	2 137 712	2 134 542	2 213 911	2 225 146	2 221 646	2 224 867
Netto driftsinntekter	1 842 070	1 916 914	2 045 071	2 023 231	2 015 990	2 015 619
Investeringsutgifter	315 279	94 276	109 838	82 652	84 086	85 495
Investeringsinntekter	897 407	610 496	358 303	256 052	310 986	443 395
Netto investeringsinntekter	582 128	516 220	248 465	173 400	226 900	357 900

4.23.3 De enkelte inntekts- og utgiftsanslagene

Rådmannens forslag til budsjett 2020 og økonomiplan 2020-2023 er som vist i tabellen under basert på en rekke inntektsanslag. I det videre gis det kommentarer til de enkelte anslag. Tabellen er ført opp med beløp i faste priser med 2020-kroneverdi.

Tabell 4.23.3.1 Oppsummering av inntektsanslag for økonomiplanperioden 2020-2023 (kr 1.000)

Inntektsanslag for:	Tjeneste – Art	2020	2021	2022	2023
Skatteinntekter	8000 – 1870	890 227	890 227	890 227	890 227
Rammetilskudd	8400 – 1800	1 021 195	1 019 317	1 019 126	1 018 924
Frie inntekter (skatt og rammetilskudd)		1 911 422	1 909 544	1 909 353	1 909 151
Eiendomsskatt annen eiendom	8001 – 1874	15 000	15 000	15 000	15 000
Eiendomsskatt boliger og fritidsboliger	8001 – 1875	119 000	117 000	119 000	121 000
Vertskommunetilskudd, ansvarsreformen	8400 – 1811	38 900	37 428	35 957	34 485
Kompensasjonstilskudd eldreomsorg mv.	8703 – 1813	6 001	5 942	5 884	5 825
Rentekompensasjon skoleanlegg	8703 – 1814	1 023	902	781	659
Avgiftspliktig salg av konsesjonskraft	3210 – 1650	1 750	1 750	1 750	1 750
Integreringstilskudd flyktninger	8500 – 1810	29 584	25 834	23 170	23 313

Frie inntekter

Kommunenes frie inntekter består av rammetilskudd og skatteinntekter. Frie inntekter er inntekter som kommunene i utgangspunktet kan disponere fritt uten andre føringar fra staten enn gjeldende lover og regelverk. I de senere årene har en andel av veksten i frie inntekter vært begrunnet med økt satsing innenfor prioriterte områder. De frie inntektene fordeles til kommunene gjennom inntekts-systemet. Som det fremgår av tabellen over er anslaget på frie inntekter for Ringsaker kommune i 2020 på 1,911 mrd. kroner. Anslaget for kommunesektorens frie inntekter i statsbudsjettet for 2020 er innarbeidet i KS sin modell for kommunevis fordeling av de frie inntektene. Denne modellen er benyttet ved beregning av anslaget for skatt og rammetilskudd for Ringsaker kommune.

Skatt på inntekt og formue

Fordelingen mellom skatteinntekter og rammetilskudd bestemmes blant annet av utviklingen i skattegrunnlagene og av de kommunale skattørene. Det er en målsetting om at skatteinntektenes andel av de samlede inntektene for kommunene skal utgjøre 40 %.

Forslag til skattører er fremmet i Prop. 1 LS (2019-2020) Skatter, avgifter og toll 2020. Det foreslås at den kommunale skattøren for 2020 reduseres med 0,45 prosentpoeng fra 11,55 % til 11,1 %. Anslåtte skatteinntekter for Ringsaker i 2020 er blant annet basert på regjeringens forslag til skattøre.

Ringsaker kommunes skatteinngang i 2018 utgjorde 837 mill. kroner. Opprinnelig vedtatt skatteanslag for 2019 lyder på 816,755 mill. kroner. Dette er senere endret to ganger; ved behandlingen av 1. tertialrapport 2019 som følge av nye skatteanslag for kommunesektoren i revidert nasjonalbudsjett, og ved behandling av 2. tertialrapport 2019 på bakgrunn av ny informasjon om skatteinngangen i 2019 i forslag til statsbudsjett 2020. Ved utarbeidelse av skatteanslag for 2020 er det forutsatt at den faktiske skatteinngangen i 2019 blir på 859,075 mill. kroner, jf. nærmere omtale i 2. tertialrapport 2019.

Tabell 4.23.3.2 Skatteanslag for økonomiplanperioden 2020-2023 (kr 1.000)

SKATT	2020	2021	2022	2023
Faktisk inngang i 2018	837 000	837 000	837 000	837 000
+ 2,64 % økning i 2019	22 075	22 075	22 075	22 075
Anslått inngang i 2019 (2. tertial)	859 075	859 075	859 075	859 075
+ 3,63 % økning	31 152	31 152	31 152	31 152
= Skatteanslag (avrundet)	890 227	890 227	890 227	890 227

I statsbudsjettet er det lagt til grunn at kommunenes inntekter fra skatt på inntekt og formue vil utgjøre 172,29 mrd. kroner i 2020. Dette tilsvarer en vekst på 2,1 % fra det nivået som er anslått for 2019 i revidert nasjonalbudsjett. Anslaget på kommunesektorens skatteinntekter i 2020 bygger på 1,0 % sysselsettingsvekst og 3,6 % lønnsvekst fra 2019 til 2020.

Rådmannen har valgt å følge regjeringens skatteanslag i opplegget for 2020. Dersom det viser seg at skatteinntektene utvikler seg annerledes enn anslått i budsjettet, vil en komme tilbake til dette ved tertialrapportene i 2020.

Rammetilskudd gjennom inntektssystemet

Gjennom inntektssystemet fordeles rammetilskuddet til kommunene ved utjevning av utgifter og skatteinntekter. Det overordnede formålet med utgiftsutjevningen og skatteutjevningen i inntektssystemet er å sikre utjevning av de økonomiske forutsetningene, slik at en kan gi et likeverdig tjenestetilbud over hele landet.

Gjennom utgiftsutjevningen i inntektssystemet skal kommunene i prinsippet fullt ut kompenseres for variasjoner i kostnader ved tjenesteytingen, som de selv ikke kan påvirke. Kostnadsnøkkelen er den mekanismen i inntektssystemet som i praksis sørger for dette, og som fordeler innbyggertilskudd til kommunene etter deres varierende behov.

Kostnadsnøkkelen er satt sammen av 24 objektive kriterier som kommunene ikke kan påvirke gjennom egne valg og prioriteringer. Alderskriteriene er «grunnmuren» i kostnadsnøkkelen. Siden alderskriteriene ikke ivaretar etterspørselen etter kommunale tjenester fullt ut, er kostnadsnøkkelen supplert med ulike sosiale kriterier som ivaretar at etterspørselen også avhenger av levekår, helsetilstand mv. Kostnadsnøkkelen inneholder egne kriterier som ivaretar variasjonen i kostnader

ved å gi en enkelt tjeneste. Ulikt bosettingsmønster og kommunestørrelse gir slike kostnadsvariasjoner.

Gjennom kostnadsnøkkelen og et oppdatert sett med kriteriedata beregnes utgiftsbehovet for den enkelte kommune. Gjennom inntektsutjevningen i inntektssystemet utjevnes delvis forskjeller i skatteinntekter.

Som varslet i kommuneproposisjonen for 2020 foreslår regjeringen å innlemme en rekke tilskudd i rammetilskuddet. Dette gjelder blant annet tilskudd til psykologer i de kommunale helse- og omsorgstjenestene, tilskudd til dagaktivitetstilbud til hjemmeboende personer med demens, tilskudd til tidlig innsats i skolen gjennom økt lærerinnsett på 1.-10. trinn, tilskudd til leirskoleopplæring og tilskudd til etablering og tilpasning av bolig.

Endringer i inntektssystemet

Det foreslås ingen endringer i inntektssystemet for kommunene i 2020.

Fra og med 2017 oppdateres vektningen av de ulike delkostnadsnøkklene årlig med faktiske utgiftsandeler fra siste tilgjengelige tall fra KOSTRA. For 2020 er sektorvektningen basert på endelige KOSTRA-tall for 2018.

Under vises utgiftsutjevningen for Ringsaker basert på justert kostnadsnøkkel for 2020.

Tabell 4.23.3.3 Utgiftsutjevningen 2020

	HELE LANDET		RINGSAKER			Bruk av folketall 1.7.2019	
	Vekt	Antall	Antall	Indeks utg. behov	Utslag i %	Tillegg/ fradrag i utgiftsutjevning	
						Kr pr. innb.	Totalt
0-1 år	0,0056	111 725	680	0,9364	-0,04 %	-20	-679
2-5 år	0,1374	241 699	1 393	0,8867	-1,56 %	-854	-29 661
6-15 år	0,2615	642 002	4 083	0,9785	-0,56 %	-309	-10 730
16-22 år	0,0233	456 651	2 930	0,9872	-0,03 %	-16	-570
23-66 år	0,1053	3 076 256	19 580	0,9792	-0,22 %	-120	-4 164
67-79 år	0,0565	588 564	4 413	1,1536	0,87 %	476	16 532
80-89 år	0,0772	183 672	1 366	1,1442	1,11 %	611	21 215
over 90 år	0,0389	45 166	301	1,0253	0,10 %	54	1 876
Basistillegg	0,0161	275	0,5902	0,3307	-1,08 %	-591	-20 533
Sone	0,0102	20 594 754	158 599	1,1848	0,19 %	103	3 592
Nabo	0,0102	9 462 950	60 039	0,9761	-0,02 %	-13	-464
Landbrukskriterium	0,0021	1	0,0118	1,8156	0,17 %	94	3 263
Innvandrere 6-15 år ekskl Skandinavia	0,0070	51 420	256	0,7660	-0,16 %	-90	-3 122
Flyktninger uten integreringstilskudd	0,0084	152 561	502	0,5062	-0,41 %	-227	-7 903
Dødelighet	0,0458	40 228	275	1,0517	0,24 %	130	4 515
Barn 0-15 med enslige forsørgere	0,0177	116 670	736	0,9706	-0,05 %	-29	-993
Lavinntekt	0,0111	276 501	1 318	0,7334	-0,30 %	-162	-5 639
Uføre 18-49 år	0,0065	107 852	880	1,2553	0,17 %	91	3 162
Opphopningsindeks	0,0096	174	0,5902	0,5234	-0,46 %	-251	-8 719
Aleneboende 30-66 år	0,0195	475 871	2 799	0,9049	-0,19 %	-102	-3 532
PU over 16 år	0,0491	19 431	145	1,1481	0,73 %	399	13 855
Ikke-gifte 67 år og over	0,0458	358 209	2 606	1,1193	0,55 %	300	10 410

	HELE LANDET		RINGSAKER			Bruk av folketall 1.7.2019	
	Vekt	Antall	Antall	Indeks utg. behov	Utslag i %	Tillegg/ fradrag i utgiftsutjevning	
						Kr pr. innb.	Totalt
Barn 1 år uten kontantstøtte	0,0168	39 544	225	0,8762	-0,21 %	-114	-3 963
Innbyggere med høyere utdanning	0,0184	1 392 556	6 549	0,7235	-0,51 %	-279	-9 692
Kostnadsindeks	1,0000			0,98324	-1,68 %	-919	-31 942
Netto virkning statlige/private skoler							8 664
Sum utgiftsutjevning							-23 278

I indeks for beregnet utgiftsbehov er landsgjennomsnittet 1. Kommuner med en indeks som er større enn 1 har i henhold til modellen et utgiftsbehov pr. innbygger som er større enn landsgjennomsnittet, mens kommuner med en indeks mindre enn 1 har et utgiftsbehov som er lavere enn landsgjennomsnittet.

Tabellen over viser at Ringsaker har et beregnet utgiftsbehov som er 0,983 %. Det innebærer at Ringsaker relativt sett er litt mer lettdreven enn landsgjennomsnittet. Som følge av dette omfordeles 31,942 mill. kroner fra innbyggertilskuddet til kommuner som har et utgiftsbehov over landsgjennomsnittet. Netto virkningen av statlige/private skoler utgjør 8,664 mill. kroner for Ringsaker kommune, slik at sum utgiftsutjevning utgjør et trekk for Ringsaker kommune på 23,278 mill. kroner.

Skatteutjevning

Det er store variasjoner i skattegrunnlag mellom kommunene, noe som skaper store forskjeller i inntektsnivå. Forskjeller i skattegrunnlag blir, i motsetning til forskjeller i utgiftsbehov, kun delvis utjevnet gjennom skatteutjevningen.

Kommuner med skatteinntekter under landsgjennomsnittet får kompensert 60 % av differansen mellom egen skatteinntekt og landsgjennomsnittet, mens kommuner med skatteinntekter over landsgjennomsnittet blir trukket for 60 % av differansen mellom egen skatteinntekt og landsgjennomsnittet.

Kommuner med skatteinntekter under 90 % av landsgjennomsnittet får en tilleggskompensasjon på 35 % av differansen mellom egen skatteinntekt og 90 % av landsgjennomsnittet. Tilleggskompensasjonen er finansiert ved et likt trekk pr. innbygger for alle landets kommuner.

Sum frie inntekter

I beregningsteknisk dokumentasjon til statsbudsjettet (Grønt hefte) blir rammetilskuddet til hver enkelt kommune presentert. Ved utarbeidelse av budsjettet for overføringer gjennom inntektssystemet har rådmannen lagt til grunn KS sin prognosemodell for beregning av skatt og rammetilskudd.

Det må understrekes at beregningene vedrørende skatt og inntektsutjevning er beheftet med usikkerhet. I inntektsutjevningen, som legges til grunn i statsbudsjettet, benyttes folketall pr. 1.1.2019, mens en i den faktiske inntektsutjevningen for 2020 vil benytte folketall pr. 1.1.2020.

Det er den faktiske utviklingen i 2020, som blir ferdig beregnet i februar 2021, som gir det endelige tallet for netto skatteutjevning. I tabellen nedenfor har en oppsummert virkningene for Ringsaker kommune slik en har anslått det.

Tabell 4.23.3.4 Anslag for frie inntekter i økonomiplanperioden 2020-2023 (kr 1.000)

INNEKTSYSTEMET – OVERFØRINGER	2020	2021	2022	2023
Innbyggertilskudd	871 551	870 197	869 825	869 442
Utgiftsutjevning	-23 278	-23 256	-23 249	-23 243
Overgangsordninger (INGAR fra 2009)	-1 872	-1 564	-1 390	-1 216
Saker med særskilt fordeling	11 637	10 783	10 783	10 783
Skjønnsmidler	1 000	1 000	1 000	1 000
Netto inntektsutjevning	162 157	162 157	162 157	162 157
Anslag rammetilskudd i 2020-priser	1 021 195	1 019 317	1 019 126	1 018 924
Skatteanslag	890 227	890 227	890 227	890 227
Anslag skatt og rammetilskudd i 2020-priser	1 911 422	1 909 544	1 909 353	1 909 151

Eiendomsskatt

Kommunestyret vedtok i k.sak 88/2006 å utskrive eiendomsskatt på alle næringseiendommer, forretningsbygg, boliger, fritidsboliger (hytter) og tomtegrunn i hele kommunen med virkning fra 2007, med unntak av de eiendommer som fremgår av eiendomsskattelovens § 5.

Det ble i 2017 gjennomført en alminnelig taksering/omtaksering av alle eiendommer i kommunen, jf. k.sak 108/2015. De nye takstene ble gjeldende fra 1.1.2018 og legges til grunn for utskrivning av eiendomsskatt for 2020.

Stortinget vedtok ved behandlingen av Prop. 1 LS (2017-2018) Skatter, avgifter og toll 2018 å fjerne adgangen til å ilegge eiendomsskatt på produksjonsutstyr og installasjoner fra og med 2019. Endringen skal fases inn over 7 år. Stortinget vedtok at kommunene skal få tilnærmet full kompensasjon for bortfall av inntekter fra eiendomsskatt på produksjonsutstyr og installasjoner. Kompensasjonen er begrenset oppad til 500 mill. kroner. Som følge av at lovendringen fases inn over syv år, ble det avsatt 71 mill. kroner til dette innenfor skjønnsstilskuddet for 2019. I forslaget til statsbudsjett for 2020 er denne kompensasjonen overført til innbyggertilskuddet med en særskilt fordeling.

I Prop. 1 LS (2019-2020) foreslås det at maksimal skattesats for bolig- og fritidseiendom reduseres fra 7 til 5 promille. Regjeringen tar sikte på å redusere maksimal eiendomsskattesats for bolig- og fritidsbolig fra 5 til 4 promille fra 2021. Regjeringen vil komme tilbake til reduksjonen i eiendomsskattesatsen som en del av et helhetlig opplegg for kommuneøkonomien i forbindelse med kommuneproposisjonen for 2021, som legges fram i mai 2020.

Eiendomsskattesatsen kan maksimalt øke med 1 promille hvert år inntil maksimal skattesats nås. Eiendomsskattegrunnlaget skal reduseres ved at det innføres en obligatorisk reduksjonsfaktor i eiendomsskattetakstene på 30 % for all bolig- og fritidseiendom fra 2020. Skattegrunnlaget fastsettes som hovedregel gjennom lokal taksering, men boligeiendom kan alternativt verdsettes ved bruk av formuesgrunnlag.

For å kunne opprettholde det budsjetterte nivået på eiendomsskatten har rådmannen lagt til grunn at bunnfradraget reduseres fra kr 110.000 til kr 10.000, og at skattesatsen endres fra 3,2 promille til 4,2 promille. Anslaget er beheftet med usikkerhet da det gjenstår en del klagesaksbehandling etter takseringen. Til sammen er det ført opp 134 mill. kroner i eiendomsskatt i 2020.

Tabellen nedenfor viser hvilke endringer i eiendomsskatt dette vil få for utvalgte eiendommer.

Tabell 4.23.3.5 Oversikt over endringer i eiendomsskatt for boliger og fritidsboliger

Eiendomsskattetakst	2019			2020			
	Bunnfradrag	Skattegrunnlag	Eiendomsskatt	Reduksjon 30 %	Bunnfradrag	Skattegrunnlag	Eiendomsskatt
500 000	110 000	390 000	1 248	150 000	10 000	340 000	1 428
1 000 000	110 000	890 000	2 848	300 000	10 000	690 000	2 898
2 000 000	110 000	1 890 000	6 048	600 000	10 000	1 390 000	5 838
3 000 000	110 000	2 890 000	9 248	900 000	10 000	2 090 000	8 778

Som tabellen over viser vil eiendommer med eiendomsskattetakst under 1 mill. kroner få en liten økning i eiendomsskatten i 2020, mens eiendommer med en høyere takst vil få en liten reduksjon i eiendomsskatten i 2020. Eiendommer med eiendomsskattetakst på 1,2 mill. kroner vil få om lag samme eiendomsskatt i 2020 som i 2019.

Salg av konsesjonskraft

Ringsaker kommune disponerer om lag 7,5 mill. kWh konsesjonskraft for salg eller bruk i egen virksomhet. Kommunen har avtale med Ishavskraft AS for salg av konsesjonskraft til spot NO1. Til fradrag før inntektsføring kommer produksjonskostnadene. Det er budsjettet med 1,750 mill. kroner i inntekter fra salg av konsesjonskraft.

Andre statstilskudd

Vertskommunetilskudd

Etter ansvarsreformen tidlig på 1990-tallet overtok 33 kommuner ansvaret for en rekke beboere hjemmehørende i andre kommuner. Formålet med den øremerkede tilskuddsordningen er å kompensere vertskommunene for de beboere som valgte å bli boende i institusjonskommunen.

Telling og uttrekk av midler ved frafall av beboere vil bli gjennomført hvert år fram til alle beboere har falt fra og tilskuddsordningen er avvirket i sin helhet. Tilskuddet til den enkelte kommune settes ned i forhold til antall beboere som faller fra. Ny telling av vertskommunebrukere pr. 1.1.2019 viser at det er 21 beboere igjen. Det har vært frafall på 3 brukere siden siste telling 1.1.2018. Tilskuddet for 2020 er budsjettet til 38,9 mill. kroner. Endelig tilskuddsbeløp vil først foreligge etter at statsbudsjettet er vedtatt.

Rentekompensasjon skoleanlegg

Stortinget vedtok i 2002 en statlig finansieringsordning hvor kommuner og fylkeskommuner skal få kompensert renteutgifter knyttet til nybygg, rehabilitering, opprustning og utbedring av skoleanlegg innenfor en gitt ramme. Ordningen gjaldt anlegg som er ferdigstilt etter 1.1.2002. I forbindelse med statsbudsjettet for 2009 ble ordningen gjeninnført.

Rentekompensasjon skal bidra til at kommunene og fylkeskommunene, over en 8 års periode, kan ta opp rentefrie lån på til sammen 15 mrd. kroner til rehabilitering og nybygg av skoler og svømmeanlegg. Ringsakers kvote er på 79,858 mill. kroner, og er benyttet fullt ut. Søknad om utbetaling innsendes når prosjektet er ferdigstilt. Hvis prosjektet er stort og går over flere år, er det også mulig å søke om utbetaling for et delprosjekt som er ferdigstilt.

Beregning av rentekompensasjonen skjer med utgangspunkt i et serielån med 20 års løpetid i Husbanken. Etter opplysninger fra Husbanken budsjetteres det med 1,023 mill. kroner i rentekompensasjon for 2020.

Tilskudd til kompensasjon for utgifter til renter og avdrag – eldreplan og psykiatriplan

Kompensasjonstilskuddene følger av de investeringstiltak som er gjennomført og godkjent i forhold til tidligere opplegg for eldreplan og psykiatriplan. Tilskuddet gjelder alle sykehjemsplasser og omsorgsboliger med tilsagn om oppstartingstilskudd etter 1.1.1997, og skal sjablongmessig dekke utgifter til renter og avdrag, som påløp fra og med 1.1.1998. Etter opplysninger fra Husbanken budsjetteres det med 6,001 mill. kroner i samlet kompensasjonstilskudd for 2020.

Integreringstilskudd ved bosetting av flyktninger

Integreringstilskuddets intensjon er å dekke kommunesektorens gjennomsnittsutgifter til bosetting og integrering av flyktninger i bosettingsåret og de fire neste årene. Kommuner som bosetter flyktninger mottar en andel av tilskuddet pr. år pr. person i fem år. Ved flytting skal tilskuddet deles mellom fra- og tilflyttingskommunene i flytteåret. For familiegjenforente utbetales tilskuddet over 3 år.

Tabell 4.23.3.6 Satser for integreringstilskudd i 2019

Bosettingsår	Satser 2019
Enslige voksne år 1	kr 237 000
Voksne år 1	kr 190 500
Barn år 1	kr 190 500
År 2	kr 242 000
År 3	kr 172 000
År 4	kr 85 500
År 5	kr 71 600

Tilskuddet vil variere i forhold til hvor mange barn og voksne som bosettes i kommunen. Tilskuddet er likt for alle kategorier fra og med år 2. Tilskuddet betales ikke i sin helhet ved bosetting, men fordeles over 5 år. Tilskuddssatsene for 2020 er foreløpig ikke fastsatt.

Den siste anmodningen fra IMDi tilsier at Ringsaker kommune skal bosette 28 flyktninger i 2020 herav 3 enslige mindreårige flyktninger over 15 år. I tillegg kommer eventuelle familiegjenforeninger. Budsjett 2019 var basert på et mottak av 40 flyktninger og 2 enslig mindreårig flyktninger. Reduksjonen i antall flyktninger gjør at budsjettet for integreringstilskudd er redusert fra 39,581 mill. kroner i budsjett 2019 til 28,584 mill. kroner i budsjett 2020. Reduksjonen i integreringstilskuddet på om lag 11 mill. kroner må motsvares av reduserte utgifter til bosetting og integrering av flyktninger.

En må komme tilbake med en oppdatert beregning av integreringstilskuddet i tertialrapportene i 2020 når en vet hvor mange flyktninger som bosettes i løpet av 2020, og hva tilskuddssatsene blir i 2020.

Tabell 4.23.3.7 Integreringstilskudd ved bosetting av flyktninger 2020-2023

Bosettingsår	2020	2021	2022	2023
Enslige voksne	2 370 000	2 370 000	2 370 000	2 370 000
Andre voksne	1 905 000	1 905 000	1 905 000	1 905 000
Barn år 1	1 905 000	1 905 000	1 905 000	1 905 000
År 2	7 018 000	7 260 000	7 260 000	7 260 000
År 3	4 816 000	4 988 000	5 160 000	5 160 000
År 4	5 985 000	2 394 000	2 565 000	2 565 000
År 5	5 584 800	5 012 000	2 004 800	2 148 000
Sum	29 583 800	25 834 000	23 169 800	23 313 000

Renter og avdrag

Norge har hatt lav rente i mange år, men renten har i 2019 vært stigende. Norges Bank har satt opp styringsrenten tre ganger i løpet av 2019. Styringsrenten økte fra 0,75 % til 1,00 % i rentemøte den 21.3.2019, fra 1,00 % til 1,25 % i rentemøte den 20.6.2019 og fra 1,25 % til 1,5 % i rentemøte den 19.9.2019. Utlånsrentene til kommunal sektor er forventet å ligge ca. 0,40 prosentpoeng høyere enn styringsrenten. I tillegg kommer bankenes margin, som i dag er på 0,60 prosentpoeng.

For å sikre mest mulig forutsigbare låneutgifter på kommunens innlån har en inngått rentebytteavtaler på til sammen 1,780 mrd. kroner med ulik tidshorisont. Disse er oppdelt i ulike avtaler på mellom 100 mill. kroner og 200 mill. kroner. Ved utgangen av 2019 vil om lag 63 % av låneporteføljen knyttet til investeringer være på faste betingelser. Samtidig forsøker en å dra nytte av de lave korte rentene ved å holde resten av låneporteføljen på flytende betingelser. Det vil i praksis si 3 måneders NIBOR korrigert for margin. Ringsaker kommune har nå rentebytteavtaler (rentesikring) med forfall i 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2026, 2027, 2028, 2029 og 2030. Noen av avtalene er inngått på et tidspunkt da rentenivået var vesentlig høyere enn i dag. Et veiet gjennomsnitt gir en rente på 2,89 % for disse avtalene. En vil innenfor finans- og gjeldsreglementet, og sammen med kommunens hovedbankforbindelse, praktisere en rentestrategi som gir kontroll og forutsigbarhet med låneutgiftene.

Det aller meste av kommunens likvide midler er innestående som bankinnskudd hos hovedbankforbindelsen Sparebank 1 Østlandet. Det er vanskelig å oppnå noe mer enn de avtalte innskuddsrentene på disse midlene på grunn av den lave risikoprofilen som Ringsaker kommune ønsker å holde. En vil imidlertid benytte tidsinnskudd av forskjellig lengde dersom dette vil øke avkastningen.

Med utgangspunkt i kommunens hovedbankavtale, og forventninger pr. dato om renteutviklingen, har rådmannen i sitt budsjettforslag benyttet satser som vist i neste tabell.

Tabell 4.23.3.8 Forutsetninger for renter og avdrag i økonomiplanperioden

	2020	2021	2022	2023
Rente innskudd	2,00 %	2,10 %	2,20 %	2,20 %
Rente nye lån	2,20 %	2,30 %	2,40 %	2,40 %
Avdragstid nye låneopptak	30 år	30 år	30 år	30 år

Renteinntekter og renteutgifter for 2020-2023 fremgår av bevilgningsoversikt drift i hoveddel I og av økonomisk oversikt drift i hoveddel VII i økonomiplanens oversikter (rosa bok).

Kommunelovens § 14-18 fastsetter at kommunens avdrag på lån samlet sett skal være minst lik størrelsen på kommunens avskrivninger i regnskapsåret, justert for forholdet mellom størrelsen på lånegjelden og størrelsen på kommunens avskrivbare anleggsmidler ved inngangen av regnskapsåret. Avdragstiden for løpende lån er innenfor denne avdragsbegrensningen.

Som nevnt i 2. tertialrapport 2019 betaler Ringsaker kommune mer i avdrag enn minimumskravet i kommuneloven. Avdrag utover minimumsavdraget kan regnskapsføres i investeringsregnskapet dersom avdragene finansieres med inntekter i investeringsregnskapet. Slike inntekter kan være salg av fast eiendom og anlegg, salg av aksjer og andeler eller bruk av tidligere års udisponerte midler og bruk av ubundet investeringsfond. For å komme nærmere en budsjettbalanse i budsjett 2020 er 40 mill. kroner av avdragene overført fra driftsbudsjettet til investeringsbudsjettet, og finansieres med salg av tomer og fast eiendom og bruk av ubundet investeringsfond. I perioden 2021-2023 er 10 mill. kroner av avdragene overført fra driftsbudsjettet til investeringsbudsjettet.

Lånegjelden til Ringsaker kommune har steget mye de siste årene på grunn av store investeringer. Kommunen har forholdsvis god likviditet, og som nevnt i 2. tertialrapport innfris ett lån fra 2003 og ett lån fra 2008 i Kommunalbanken med en restgjeld på henholdsvis kr 54.053.600 og kr 74.516.850 i løpet av 2019. Dette frigjør renteutgifter med om lag 2,7 mill. kroner og avdragsutgifter med om lag 12,3 mill. kroner i budsjett 2020 og fremover. Renteinntektene vil reduseres med om lag 2,6 mill. kroner fra budsjett 2020.

Innfrielse av lån i Kommunalbanken og flytting av avdrag utover minimumsavdraget i 2020 fra driftsbudsjettet til investeringsbudsjettet er de største hovedgrepene som gjøres i budsjett 2020. Dette for å unngå kutt i tjenesteproduksjonen.

Det budsjetteres med at Ringsaker kommune årlig tar opp 50 mill. kroner i Startlån (formidlingslån). Ordningen er nærmere omtalt i kapittel 4.16.3. Oppfølging av kommunens formidlingslån ivaretas i et samarbeid med Lindorff AS. Renteutgifter og renteinntekter fra formidlingslån føres i driftsregnskapet, mens avdragsutgifter og mottatte avdrag blir ført i investeringsregnskapet.

Det er budsjettet med et samlet låneopptak i 2020 på 260,136 mill. kroner, hvorav Startlån utgjør 50 mill. kroner. Samlet for økonomiplanperioden er det ført opp investeringslån for om lag 703,077 mill. kroner og formidlingslån for 200 mill. kroner.

Rådmannen tilrår at en for en god periode fremover styrer etter en «handlingsregel» som tilsier at lånegjelden korrigerert for den delen av gjelden som er helt eller delvis selvfinansierende og startlån ikke skal utgjøre mer enn 2 mrd. kroner.

Tabell 4.23.3.9 viser lånegjeldsutviklingen i økonomiplanperioden med utgangspunkt i rådmannens forslag til budsjett 2020 og økonomiplan 2020-2023.

Tabell 4.23.3.9 Utvikling i langsiktig gjeld som belaster kommuneregnskapet i økonomiplanperioden (kr 1.000)

LANGSIKTIG GJELD	2019	2020	2021	2022	2023
+ Langsiktig gjeld pr. 31.12	3 102 514	3 225 538	3 286 694	3 373 417	3 428 414
- Formidlingslån	281 464	318 626	353 974	387 888	420 393
- LG VAR området	808 676	895 789	944 740	955 743	965 595
- Rentekomp skoleanlegg (beregningsgrunnlag)	100 477	91 369	80 541	69 708	58 875
- Kompensasjon eldreomsorg (beregningsgrunnlag)	75 893	70 684	65 475	60 266	55 057
= Korrigerert langsiktig gjeld som belaster regnskapet	1 836 004	1 849 070	1 841 964	1 899 812	1 928 494

Det vises til kapittel 2.4 og økonomiplanens talldel (kapittel 7.5 i rosa bok) for nærmere oversikt over utviklingen av kommunens lånegjeld.

Utbytte fra Innlandet Energi Holding AS

I forslaget til budsjett 2020 og økonomiplan 2020-2023 har rådmannen innarbeidet et ordinært utbytte på 43,480 mill. kroner i 2020 fra Innlandet Energi Holding AS. Det er i økonomiplanperioden 2021-2023 forutsatt at utbytte fra holdingsselskapet skal økes opp igjen til det nivået utbytte var i 2016, og det er ført opp et årlig utbytte på 48,685 mill. kroner i perioden 2021-2023.

Bruk av disposisjonsfond

Det er ubalanse mellom driftsinntekter og driftsutgifter i hele økonomiplanperioden. I driftsbudsjettet for 2020 er det forutsatt bruk av disposisjonsfond med 20,3 mill. kroner. Dette må ses i sammenheng med 1. og 2. tertialrapport 2019, hvor en stor del av økningen i frie inntekter ble avsatt disposisjonsfond overførte bevilgninger generelt til bruk i budsjett 2020 for å dekke opp for den lave inntektsveksten i 2020.

Nivået på frie inntekter i forslaget til statsbudsjett er satt til 1,3 mrd. kroner og dette er i nedre halvdel av nivået for anslaget som ble gitt i kommuneproposisjonen for 2020. Her ble veksten anslått til mellom 1,0 mrd. kroner og 2,0 mrd. kroner. En eventuell vekst i inntektene i 2020 forbeholdes å dekke bruk av disposisjonsfond og styrke netto driftsresultat.

Ringsaker kommune hadde både i 2017 og 2018 og hittil i 2019 en befolkningsvekst over landsgjennomsnittlig vekst. For å bevare kommunens andel av kommunesektorens frie inntekter må en holde tritt med befolkningsveksten i landet. En går nå inn i en periode der infrastrukturtiltak og andre store prosjekt vil kunne bety en annen veksttakt enn det en har sett så langt. Dette forutsetter at en evner å gripe mulighetene som byr seg. Rådmannen vil minne om at i inntektsutjevningen, som legges til grunn i statsbudsjettet, legges folketallet 1.1.2019 til grunn, mens en i den faktiske inntektsutjevningen for 2020 vil benytte folketall pr. 1.1.2020. Med den positive befolkningsutviklingen Ringsaker kommune har hatt, vil dette kunne ha positiv innvirkning på inntektsgrunnlaget.

Det er helt nødvendig i tiden fremover å arbeide videre med tiltak for å etablere et driftsnivå som står i forhold til driftsinntektene. Rådmannen vil særlig understreke viktigheten av å øke inntektene i årene fremover. Langsiktighet i tilpasningene og forutsigbarhet uten brå skift vil fortsatt bli vektlagt i styringen.

Investeringer

Fra 1.1.2020 innføres en ny forskrift om økonomiplan, årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning for kommuner og fylkeskommuner mv. I henhold til § 5-5 i forskriften skal bevilgningene til investeringer i varige driftsmidler, tilskudd til andres investeringer, investeringer i aksjer og andeler og utlån av egne midler vises brutto i den nye bevilgningsoversikten. For ytterligere detaljer om brutto investeringene vises det til bevilgningsoversikt investering i hoveddel I i økonomiplanens oversikter (rosa bok).

Merverdiavgiftskompensasjon investeringer

Merverdiavgiftskompensasjonen fra investeringer skal i sin helhet føres i investeringsregnskapet, og bidrar således med egenfinansiering av investeringer og inngår som en samlet finansiering av investeringsprosjektene.

Med bakgrunn i foreslåtte investeringer anslår rådmannen kompensasjonen for merverdiavgift ved kommunens investeringer utenom VAR-sektoren til 18,794 mill. kroner i 2020.

Tilskudd til investeringer

I tabellen nedenfor vises anslag for tilskudd til delvis dekning av investeringsutgifter.

Tabell 4.23.3.10 Anslag for investeringsinntekter i økonomiplanperioden 2020-2023 (kr 1.000)

Prosjekt	Navn	2020	2021	2022	2023
60431	Stavsberg - spillemidler stor flerbrukshall	-10 300	0	0	0
60805	Nytt sykehjem i Moelv - investeringstilskudd	0	0	0	-145 920
70164	Tilrettelegging Øverkvern	0	0	-5 000	0